

Terápia

VISSZHANG - LII. évfolyam 3. szám, 2008. január 18.

Bezárkózás az anakronizmusba (ÉS, 2008/1.) című, a magyartanításról szóló 2002-es Iskolakultúra-vitát "felidéző" hozzászólásában Selyem Zsuzsa azt írja, hogy elzárkózom Halmai Tamás egykori nagy ívű javaslatától, miszerint az irodalmat a populáris regiszterek kontextusában volna érdemes tanítani (Műveltség nélküli nemzedékek?, Iskolakultúra, 2002/8.). Ne firtassuk most, redukálható-e Halmai vitaindítójának olvasata csupán a populáris alapú irodalomtanításra. Érdekesebb megvizsgálni, hogyan soroltattam a maradiak közé. "Akciófilm-parafrázisokat, videoklipélményeket nagyon nem szívesen hallgatnék az óráimon" - "idézi" tőlem Selyem, alátámasztandó értékítéletét. Teszi ezt etikátlanul, a forrás megjelölése nélkül, nehogy ellenőrizhesse az olvasó, mit írtam valójában. Kénytelen vagyok idemásolni vonatkozó tanulmányom (Bús düledékeiden, Iskolakultúra, 2002/10.) részletét: "Erősen kérdéses tudniillik, hogy művészet és popkultúra interpenetrációjának, a kommercializálódás, a videó, a mobiltelefon, a számítógép, a szappanopera, az akciófilm "felpörgetett" virtuális világában nem jóval hatékonyabb-e az átlagdiákok közegeiben az önélvezetre, a játékra, a szórakozásra építő recepcióorientált, tömegkultúra-alapú irodalomtanítás; ahogy Bókay Antal fogalmaz: "...az órán azt beszélnek meg, hogy kinek milyen művészihez kapcsolható tapasztalata volt és ez mit váltott ki belőle". Nem abból kéne kiindulni, hogy mi, tanárok mit szeretnénk tanítani (én Borgest, Thomas Mannt, Calvinót, Ellist, Norfolkot, Krasznahorkait, Bodort stb. - de kinek?, akciófilm-parafrázisokat, videoklip-élményeket nagyon nem szívesen hallgatnék az óráimon, csak hát...), hanem abból, hogy a jelenlegi tananyagot milyen határfokkal tudjuk közvetíteni, diákjaink mit értenek a szövegekből (már persze, ha olvassák őket), műértő emberekké válnak-e, egyáltalán van-e komolyabb hozadéka az életben magyartanári ténykedésünknek? A kérdés költői. Pedig az értelmes gyereket igenis rá lehet venni az olvasásra, ám tényleg nem mindegy, hogy Zrínyit, Pázmányt, Szophoklész-t kell (?) 14-15 évesen a kezükbe adni, vagy, mondjuk, részleteket a Pompásan buszozunk!-ból, mértékkel Orbán János Dénes-verseket, Hazai-novellákat. (Az olvasóvá nevelés sokkal korábban kezdődik mesékkel, Harry Potterrel, fantasyvel stb., nyilván az előbbi analógiára.)" Javaslataim egy részét Selyem is idézi: a diákok egy csoportja "főként saját élet- és élményvilágát (sms, videó, popszövegek, akciófilmek, szappanoperák, reklámok, ifjúsági és bulvár sajtó, lektűr) dolgozná fel némileg terápiás jelleggel, természetesen a nemzeti kánon kardinális opusai mellett." A fentiekből Selyemnek egy popkultúrától elzárkózó magyartanár konzervativizmusát sikerült implikálnia... Sikerült leszűrnie továbbá a "terápiás" jelzőm alapján, hogy a döntően audiovizuális ingerek által kondicionált gyerekeket betegnek tekintem... Ha figyelne a szövegemre, valamint méltányolható tájékozottsággal rendelkezne a témában, rájöhetne, hogy a "terápiás" kifejezés a személyes élmények, vágyak feldolgozására vonatkozik, vagy ahogy az általa nyilvánvalóan nem olvasott Bókay írja, az önismereti jellegre. (Bókay tanulmányára amúgy hivatkozom.) Selyem szerint kirekeszteném az illetéknépp tanított diákokat azok közül, akiket érdemesnek tartok arra, hogy irodalmi látásmódot, formanyelvet, értelmezési technikákat tanítsak nekik. Na persze: a "nemzeti kánon kardinális opusait", azaz szépirodalmi alkotásokat nyilván lehet mindennemű irodalmi látásmódot, formanyelvet, értelmezésmódot nélkülözve tanítani... Vagy netán a csoportbontással van baj?

Érdekes módon Halmai Tamás számára teljesen világosak a szavaim: "A vitaindító írás kérdésfölvetéseivel különösen produktív módon szembesül Baranyák Csaba dolgozata." (Iskola és irodalom - a határon, Iskolakultúra, 2003/1.) Mikor tehát Selyem Zsuzsa rám "tüzel", a saját hadállásait lövi, hiszen alapjaiban egyetért velem. Megkímélt volna e szembesítéstől, ha cikke megírása előtt tájékozódik, öt évvel korábbi javaslataim számbavételekor pedig eljut az értelmező olvasásig.

középiskolai tanár, irodalomkritikus